

Для управління господарюючим суб'єктом особливе значення мають показники ефективності використання нематеріальних активів, які відображають ступінь їхнього впливу на фінансові результати та фінансовий стан підприємства. Показниками ефективності використання нематеріальних активів є показник дохідності нематеріальних активів, фондовіддачі нематеріальних активів, рентабельності продаж. Отже, 5 етапом є аналіз ефективності використання нематеріальних активів. Під час цього аналізу важливим є визначення впливу окремих факторів на показники використання цього виду активів. Тобто необхідним є проведення факторного аналізу. Він дозволяє визначити, залежно від якого фактора збільшуються чи зменшуються ті чи інші показники наявності нематеріальних ресурсів.

На 6 етапі аналізу нематеріальних активів доцільно оцінити їх з позиції ліквідності, ділової активності та рентабельності. Нематеріальні активи, які мають високий рівень захисту, тривалий термін експлуатації, характеризуються здатністю створювати економічні ефекти в майбутньому, мають високий рівень ліквідності, і навпаки. Отже, нематеріальні активи за рівнем ліквідності можна класифікувати за трьома групами: високоліквідні, середньоліквідні, низьколіквідні [4]. Така класифікація дає змогу здійснити оцінювання ліквідності нематеріальних активів за їх групами. Що стосується аналізу ділової активності нематеріальних активів, то вона характеризується двома базовими показниками: коефіцієнтом оборотності (обертання) і періодам обороту (тривалістю обертання). Розрахунок та аналіз показників рентабельності доцільно здійснювати за валовим прибутком (збитком), результатом від операційної діяльності та чистим прибутком (збитком), але при цьому враховуються нематеріальні активи, що використовувалися в цих процесах. Останнім етапом аналізу (7 етап) є підготовка висновків, заходів та проектів рішень керівництва щодо зростання фондовіддачі, ліквідності та рентабельності нематеріальних активів підприємства.

Послідовність проведення аналізу та аналіз показників ліквідності, ділової активності, рентабельності нематеріальних активів поглиблює сучасні методичні положення, що сприяють можливості забезпечувати більш ефективно їх використання на підприємстві.

Список використаних джерел: 1. Бурова Т. А. Експрес – аудит необоротних активів підприємства. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe? 2. Криштопа І. Оцінка нематеріальних активів: проблемні питання та напрямки їх вирішення. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 1 (26). С. 169-176. 3. Линенко А. В. Оцінювання ефективності відтворення нематеріальних активів. URL: pbo.ztu.edu.ua/article/download/47169/43780. 4. Романенко О. В. *Методичне забезпечення аналізу використання нематеріальних активів підприємства. Облік і фінанси*. 2012. № 4. С. 21-24. 5. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. 5-е изд., перераб. и доп. Москва: Инфра-М, 2009. 536 с. 6. Сизоненко О. В. Класифікація нематеріальних активів для потреб бухгалтерського обліку. *Облік і фінанси АПК*. 2008. № 8. С. 143-146. 7. Тарасюк І. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів. URL: http://www.rusnauka.com/13.DNI_2007/Economics/21076.doc.htm.

УДК 65.011

Н. Л. Ющенко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові слова: аналіз, економічна безпека, зростання, ефективна діяльність, конкурентна перевага, конкурентоспроможність, модернізація економіки.

Динамічне, стає та інклюзивне зростання на базі структурної модернізації економіки, покращення умов ведення бізнесу та ефективності публічного сектору є першочерговою метою середньострокового плану пріоритетних дій Уряду України до 2020 року [1]. Формування сильної та сучасної економіки є базовою передумовою для створення нових робочих місць та підвищення доходів громадян і, відповідно, для підвищення якості життя кожного українця. Запорукою економічного зростання є створення рівних, прозорих та

передбачуваних правил ведення бізнесу, включення України до регіональних та глобальних ланцюгів створення доданої вартості, створення умов для розвитку високотехнологічних виробництв, прискорення залучення інвестицій в економіку України та розвиток експортного потенціалу українських виробників.

За таких умов особливої актуальності набуває визначення рівня конкурентоспроможності (табл., рис.) вітчизняних підприємств щодо інших компаній на ринку, що дозволяє обґрунтовано обрати стратегічні напрями їхньої діяльності та шляхи досягнення конкурентних переваг.

Таблиця

Приклади кореляції поняття конкурентоспроможності підприємства з категорією «економічна безпека»

Джерело	Визначення
Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т. Г. Васильціва]. – Львів, 2012. – С. 16	Безпека підприємства – складна економічна категорія, що взаємобумовлюється практично всіма показниками стану та ефективності діяльності підприємства, потребує виключно системного підходу до її вимірювання, а отже, й обґрунтування її зв'язку та залежності від таких інтегральних економічних категорій, як конкурентоспроможність, потенціал, життєздатність, фінансова та ризикостійкість підприємства
Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність торговельного підприємства та механізм її забезпечення : автореф. дис ... канд. екон. наук: 08.00.04 „Економіка та управління підприємствами (економіка торгівлі та послуг)” / Руслан Любомирович Лупак; [Укоопспілка. Львів. комерц. акад.]. – Львів, 2008. – 21 с.	Конкурентоспроможність підприємства – механізм ефективного використання конкурентних переваг з метою досягнення стратегічних цілей господарсько-фінансової діяльності та забезпечення соціально-економічних потреб споживачів. Обґрунтовуючи методику оцінки рівня конкурентоспроможності, науковець використовує ресурсно-функціональний підхід, який більш характерний і для оцінки економічної безпеки підприємства. Конкурентоспроможність, виступаючи системною та комплексною характеристикою, все ж характеризує існуючий стан суб'єкта господарювання та його певні короткострокові перспективи. Водночас, на відміну від конкурентоспроможності, категорія економічної безпеки підприємства є ширшою, оскільки включає як конкурентоспроможність, фізичну захищеність майна та інтересів підприємства, здатність до розвитку та в основу цього поняття необхідно закласти здатність підприємства ефективно та безпечно функціонувати як сьогодні, так і в майбутньому відповідно до його місії і цілей діяльності, узгоджених із етапами його життєвого циклу
Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання на засадах інноваційного розвитку : автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 „Економіка та управління національним господарством” / Наталія Петрівна Тарнавська; [Терноп. нац. екон. ун-т]. – Тернопіль, 2009. – 40 с.	Обґрунтовуючи зміст поняття конкурентоспроможності суб'єкта господарювання на засадах інноваційного розвитку, автор доводить необхідність закладати в нього кількісно-якісні характеристики діяльності суб'єкта господарювання, спроможні забезпечити виробництво конкурентоспроможної продукції; об'єднання в цій категорії понять продуктивності та ефективності як здатності суб'єкта первинної ланки економіки у реальному часі та в перспективі формувати і використовувати систему знань, випереджаючи наявних та потенційних конкурентів. З поданого визначення простежуються схожі характеристики між конкурентоспроможністю та економічною безпекою підприємства

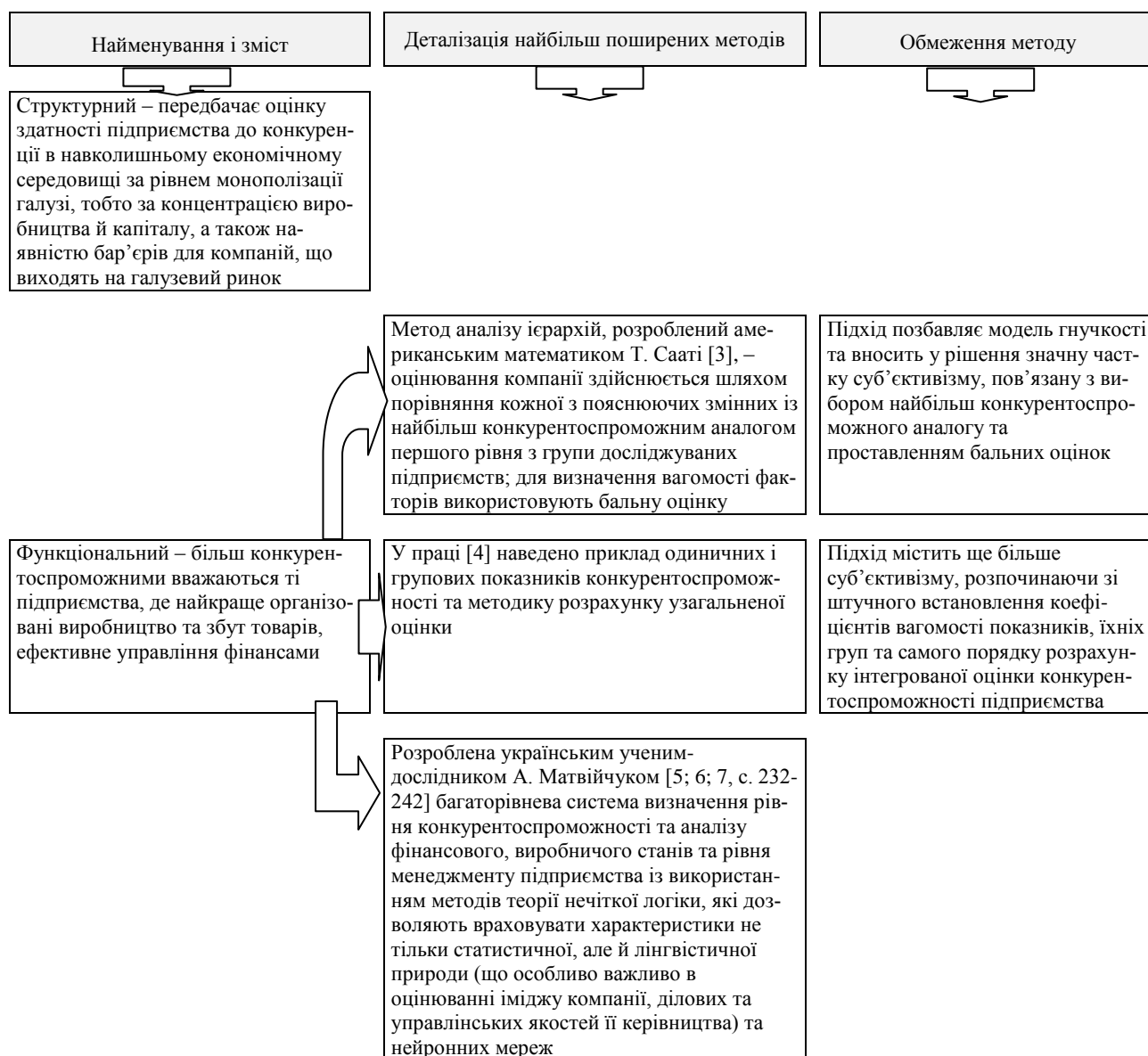

Рис. Загальні методичні підходи до аналізу конкурентоспроможності підприємств
Джерело: [2].

Багаторівнева система аналізу конкурентоспроможності підприємства на базі синтезу методів нечіткої логіки та нейронних мереж надає можливість підвищувати якість інформаційного забезпечення системи управління, забезпечуватиме прийняття рішень на користь найвигідніших для функціонування суб'єктів господарювання з позицій безпеки, безперебійності, якості та доступності, привабливих за екологічними наслідками. Підвищення рівня конкурентоспроможності сприятиме залученню коштів на розробку нових технологій, інтенсифікації інноваційної діяльності підприємства тощо, а активізація інноваційної діяльності є важливою передумовою ефективного розвитку підприємства, оскільки визначає технологічний та виробничий відрив від конкурентів. Упровадження наукових досягнень та передових технологій надає можливість збільшити обсяги виробництва продукції, покращити її якість, зменшити собівартість. Усе це разом з маркетинговими та управлінськими характеристиками підприємства [8] визначає його конкурентоспроможність.

Список використаних джерел: 1. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року: Розпорядження Кабінету міністрів України № 275-р від 03.04.2017 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/programa-diyalnosti-uryadu/serednostrokovij-plan-prioritetnih-dij-uryadu-do-2020-roku-ta-plan-prioritetnih-dij-uryadu-na-2017-rik>. 2. Ющенко Н. Л., Дем'яновський М. П. До питання аналізу конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості в умовах розширення та спрощення доступу українських товарів на ринки держав – членів Європейського Союзу. *Юність науки – 2016: соціально-економічні*

та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 18-19 травня 2016 р.): у 7 ч. Чернігів: Чернігів. нац. технол. ун-т, 2016. Ч. 3. С. 163-168. URI: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/> 10215 **3.** Saaty T. L. Multicriteria Decision Making: The Analytical Hierarchy Process. N.Y.: McGraw-Hill, 1990. 287 p. **4.** Оберемчук В. Ф. Стратегія підприємства. Київ: МАУП, 2000. 128 с. **5.** Матвійчук А. В. Багаторівнева система оцінки конкурентоспроможності підприємств. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Економічна серія*. 2004. Вип. 82. С. 117-125. **6.** Матвійчук В. А., Матвійчук А. В., Пентюк І. К. Аналіз конкурентоспроможності підприємств із використанням нечітких описів. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції*. Луцьк, 2004. Вип. X. № 1-2. С. 275-282. **7.** Матвійчук А. В. Штучний інтелект в економіці: нейронні мережі, нечітка логіка: монографія. Київ: КНЕУ, 2011. 439 с. **8.** Аналіз обсягів випуску та реалізації продукції. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для студентів спеціальності 6.050100 – „Облік і аудит” / уклад.: Іванова Л. Б., Ющенко Н. Л. Чернігів: ЧДТУ, 2004. 52 с. URI: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/10095>.

УДК 657

К. Ф. Папуша, викладач вищої категорії

М. А. Омелько, викладач вищої категорії

Т. А. Носкова, викладач вищої категорії

Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж ВНАУ, м. Могилів-Подільський, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Ключові слова: трудові ресурси, населення, структура трудових ресурсів, економічний ріст, якісний склад, чинники впливу.

Термін трудові ресурси вперше ввів у економічну літературу відомий економіст Струмілін у 1922 році. Під трудовими ресурсами він розумів робочу силу цієї країни або народу у віці 16-49 років.

Трудові ресурси – це працездатна частина населення країни, що володіє фізичним розвитком, розумовими спроможностями і знаннями, необхідними для заняття суспільно корисною діяльністю.

Трудові ресурси акумулюються протягом поколінь і зумовлюють економічну ситуацію в державі та рівень добробуту суспільства.

Трудові ресурси за своєю природою суттєво відрізняються від усіх інших ресурсів, а саме:

- по-перше, трудові ресурси являють собою сукупність людей, здатних до трудової діяльності;
- по-друге, розвиток трудових ресурсів базується на природному русі населення;
- по-третє, будь-який вид ресурсів, крім трудових, у процесі використання втрачає свою споживчу вартість.

Обсяг трудових ресурсів залежить від чисельності населення, режиму його відтворення, складу відповідно статі та віку. Структура трудових ресурсів включає такі компоненти, як стать, вік, освіта, місце проживання, професія, національність і мова, релігія, зайнятість за сферами. Сучасна система класифікації трудових ресурсів ґрунтується на розгляді економічно активного та економічно неактивного населення, співвідношення між яким залежить від соціальних, економічних та демографічних процесів [4, с. 115-117]. Аналіз статеві-вікової структури населення України свідчить про перевагу жінок у загальній чисельності. Серед міських жителів перевищення жінок має місце з 17-річного віку, а серед сільських – лише після 42 [5, с. 167-168].

Основну частину трудових ресурсів країни становить її населення в працездатному віці, а також підлітки та особи пенсійного віку, які ще спроможні працювати. Найбільша кількість трудових ресурсів зосереджено в Львівській області (5 %), найменша частка – Житомирська, Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська, Тернопільська та Чернівецька області (1,8–3,0 %). Майже 11 % зайнятих припадає Дніпропетровську область. Серед областей із високим рівнем працюючих пенсіонерів та підлітків переважають (4 %) – Вінницька та Хмельницька області [2].